

Handleiding Rekenmodel belastingstelsel
2009 en Geowijzer

Handleiding Rekenmodel belastingstelsel 2009 en Geowijzer

januari 2008

Colofon

Uitgave

Unie van Waterschappen
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
Postbus 93218
2509 AE Den Haag
www.uvw.nl

Informatie

mr. R.J.J. Lazaroms en ir. J.W.C. Dekking
Telefoon: 070 351 98 50 en 070 351 98 59
E-mail: rlazaroms@uvw.nl en wdekking@uvw.nl

januari 2008

Deze publicatie wordt ook aangeboden via
www.uvw.nl

Drukwerkproductie

Opmeer Drukkerij bv

Oplage

250 ex.

Dankwoord

De Unie van Waterschappen is in het bijzonder dank verschuldigd aan de ontwerper van het Rekenmodel 2009, de heer Maurice Damoiseaux van het Waterschap Peel en Maasvallei en aan de heer Ger Hospers van het Waterschap Veluwe.

Inhoudsopgave

	Inleiding	5
1	Handleiding Rekenmodel	7
1.1	Algemeen	8
1.2	Blad ´Resultaat´	9
1.3	Blad oppervlakten	9
1.4	Blad waarden	11
1.4.1	Watersysteemheffing	11
1.4.2	Zuiveringsheffing	13
1.4.3	Verontreinigingsheffing	14
1.5	Blad begroting	14
1.6	Blad tarieven	16
1.7	Blad profielen	17
1.8	Blad hulptabel	17
1.9	Tariefdifferentiatie	17
1.10	Rubricering	18
2	Geowijzer	19
2.1	Bronnen	20
2.2	Categorieën	20
2.3	Werkwijze	21
2.4	Conversietabel	23

Inleiding

Dit rapport bestaat uit twee onderdelen.

Hoofdstuk 1 betreft een handleiding bij het integrale Unierekenmodel belastingstelsel 2009. Dit rekenmodel is ontwikkeld ter voorbereiding van de waterschappen op het nieuwe belastingstelsel dat in 2009 zal worden ingevoerd. Het rekenmodel treft u aan op de bijgeleverde 'Uniestick'.

Hoofdstuk 2 betreft de Geowijzer die is opgesteld in relatie tot de Unie GIS-rekenmodule. De Geowijzer geeft aan hoe de oppervlaktegegevens die ten behoeve van de kostentoedeling met de GIS-rekenmodule worden gegenereerd in het integrale rekenmodel kunnen worden toegepast. Voor een verdere toelichting hierop verwijzen wij naar de bijbehorende Handleiding GIS-module kostentoedeling.

Bij de Geowijzer is een tabel opgenomen waarin de bronnen met bijbehorende codes van de benodigde oppervlaktegegevens in een schematisch overzicht zijn weergegeven. Dit schema is gebaseerd op de voorschriften van de Waterschapswet en het Waterschapsbesluit (Besluit van 29 november 2007, Stb. 497).

1 Handleiding rekenmodel

1.1 Algemeen

In 2009 zullen de eerste aanslagen waterschapsbelastingen conform het nieuwe financieringsstelsel worden opgelegd. Ter voorbereiding daarop brengt de Unie thans een nieuw (integraal) rekenmodel uit (zie de bijgeleverde 'Uniestick'). Dit rekenmodel kan voor twee zaken worden gebruikt:

- a het doorrekenen van de kostentoedeling uitmondend in de berekening van de tarieven van de watersysteemheffing voor het belastingjaar 2009. Het onderzoek naar de kostentoedeling 2009 zal door de waterschappen in het begin van 2008 moeten worden uitgevoerd;
- b het verkrijgen van een beeld van de gevolgen van het nieuwe stelsel voor de tarieven van de verschillende waterschapsbelastingen en de lastendruk die daarmee samenhangt. Met het model kunnen verschillende varianten worden doorgerekend.

Het voorliggende rekenmodel is de vijfde versie die aan de waterschappen wordt aangeboden. De voorlaatste versie dateert van juli 2007 en was gebaseerd op de financieringsstructuur, zoals vastgelegd in de Wet modernisering waterschapsbestel en het voorontwerp van het Waterschapsbesluit. Dat model bevatte nog niet de mogelijkheden van tariefdifferentiatie. In het huidige model, dat is gebaseerd op de rekenmethodiek van het Waterschap Peel en Maasvallei, is hiermee wel rekening gehouden. Daarbij zijn de aanbevelingen van de 'Handreiking tariefdifferentiatie' als uitgangspunt genomen. In die Uniehandreiking wordt geadviseerd om terughoudend te zijn met de toepassing van de mogelijkheden van tariefdifferentiatie. Deze handreiking is in de ledenvergadering van de Unie van 21 december 2007 vastgesteld en kort daarna aan de waterschappen verzonden (brief van 10 januari 2008; kenmerk 40755 LB).

Het rekenmodel sluit verder aan op de "Taxatiewijzer openbare wegen en spoorwegen" en het daarbij behorende rekenmodel, alsmede op de GIS-module voor de berekening van oppervlaktes ten behoeve van de kostentoedeling. Deze modellen zijn beide bij de ledenbrief van 18 januari jl. door de Unie aan de waterschappen aangeboden. Als laatste geldt dat het rekenmodel nu volledig is gebaseerd op het inmiddels vastgestelde en gepubliceerde Waterschapsbesluit (Staatsblad 2007, 497).

Het rekenmodel is gebouwd in Excel en getest in de versies 1997, 2000 en 2003 van Microsoft Office. Het model bestaat uit een zevental bladen, waarmee stapsgewijs het proces wordt doorlopen. Het invullen is niet moeilijk, maar vergt wel kennis vanuit verschillende vakgebieden. Daarom wordt geadviseerd dit te doen met een team waarin de disciplines GIS, financiën en fiscaliteit zijn vertegenwoordigd.

De verschillende Excel-bladen worden hieronder beschreven en daarbij wordt een toelichting gegeven op het invullen van de gegevens die nodig zijn om de berekeningen te kunnen maken. De bladen zijn beveiligd tegen foutief invullen. Alleen gekleurde cellen kunnen worden ingevuld en voor een aantal hiervan wordt de ingevulde waarde getoetst en eventueel geweigerd met een foutmelding. De overige cellen zijn ofwel vaste waarden ofwel berekeningen.

1.2 Blad ‘Resultaat’

Dit blad genereert na invulling van het volledige rekenmodel automatisch alle tarieven plus de belangrijkste gebruikte kengetallen. De gebruiker hoeft slechts de twee grijze cellen zelf in te vullen:

- in het grijze vlak boven de naam van het waterschap;
- eventueel rechtsonder commentaar. Dat is handig wanneer men met dit blad verschillende varianten wil afdrukken. De printdatum en -tijd komen automatisch mee.

1.3 Blad oppervlakten

Dit groene blad is het domein van de GIS-specialist. Voor dit blad moeten van een aantal heffingscategorieën de oppervlakten worden bepaald en ingevuld. Het rechterdeel onder de kop “deelgebieden met tariefdifferentiatie” kan blanco blijven als het waterschap geen differentiatie toepast. Voor dit blad is een aparte Geowijzer geschreven en is in opdracht van de Unie van Waterschappen door Geodan een GIS-module gebouwd. De Geowijzer is in dit rapport als hoofdstuk 2 opgenomen.

Algemeen

Een belangrijk aandachtspunt bij de bepaling van het areaal ongebouwd voor de watersysteemheffing is dat alle percelen binnen het waterschapsgebied, zoals dat bij het provinciaal reglement is vastgesteld, in de watersysteemheffing worden betrokken. Er zijn geen (vrijgestelde) gebieden meer zonder belang. Dit betekent dat ook de buitendijkse gronden en wateren, rivieren en uitwaarden en alle hooggelegen gronden met onzichtbare afstroming of afstroming op rijkswateren onder de watersysteemheffing worden gebracht. In de wet worden twee categorieën ongebouwde onroerende zaken (gronden) onderscheiden: de categorie ‘ongebouwde onroerende zaken niet-zijnde natuurterreinen’ (in het model ‘ongebouwd’ genoemd) en de categorie ‘natuurterreinen’ (natuur in het model). Tot de laatste categorie worden ook bossen en open wateren gerekend. In het blad moet per type grondgebruik het areaal in hectaren worden ingevuld.

Openbare landwegen inclusief kunstwerken

Dit is een subcategorie van de categorie 'onbebouwde onroerende zaken niet-zijnde natuurterreinen', die in artikel 6.4 van het Waterschapsbesluit nader wordt onderverdeeld in:

- autosnelwegen;
 - hoofd- en regionale wegen;
 - lokale wegen en wegen in de bebouwde kom;
 - overige verharde wegen;
- inclusief alle kunstwerken.

Vermenigvuldigingsfactoren wegen

Daarbij wordt de grondoppervlakte meegerekend die dienstbaar is aan de verkeersfunctie. In de GIS-module wordt het verhard oppervlakte bepaald op basis van de TOP10. Aan de hand van (landelijk gemiddelde) vermenigvuldigingsfactoren wordt per wegtype de totale oppervlakte, inclusief dienstbare gronden berekend. De waarde-eenheden van de taxatiewijzer sluiten nauw aan op deze oppervlaktes. In geval het waterschap een tariefdifferentiatie voor wegen wil invoeren, zullen deze oppervlaktes in het kader van de individuele aanslagoplegging uiteraard nauwkeuriger en op individueel perceelsniveau moeten worden bepaald.

Agrarische gronden

Agrarische gronden zijn in het Waterschapsbesluit omschreven als ten behoeve van de landbouw bedrijfsmatig geëxploiteerde cultuurgronden. Waterschappen die nu al gebruik maken van de Methode Delfland hanteren veelal een onderverdeling van agrarisch grondgebruik in akkerbouw, weiland, boomteelt, bollenteelt, open tuinbouw, etc.). Het waterschap is vrij om hieraan een eigen invulling te geven, maar in de toelichting van het Waterschapsbesluit wordt dit niet aangeraden, omdat dit afbreuk zou kunnen doen aan de eenvoud en uitvoerbaarheid. Voor de bepaling van de oppervlakte gaat de GIS-module uit van de bodemgebruikskaarten van het CBS (zie de conversietabel op blz. 24).

Openbare spoorwegen, inclusief kunstwerken

De oppervlakte van openbare spoorwegen wordt bepaald aan de hand van de Bodemgebruikskaart. De taxatiewijzer sluit hierop aan.

Trambanen en metrobanen zijn niet in de taxatiewijzer en ook niet afzonderlijk in het integrale rekenmodel vermeld. Deze banen dienen echter wel te worden meegenomen. Niet vrij liggende trambanen kunnen worden meegenomen als verharde openbare weg; vrij liggende trambanen zouden kunnen worden beschouwd als spoorbanen. Metrobanen zijn van een andere orde. Wellicht kan de gemeente hierover informatie verschaffen.

Bouwpercelen

Betreft onbebouwde, al dan niet bouwrijpgemaakte percelen, waarop gebouwd mag worden. Het betreft met andere woorden percelen waarop bebouwing is toegestaan, maar nog niet heeft plaatsgevonden. De bestemming van de grond is bepalend voor de indeling in deze categorie. Zodra een bouwvergunning is verstrekt en met de eerste bouwwerkzaamheden is begonnen, wordt de onroerende zaak aangemerkt als een gebouwde zaak (en dus niet meer als bouwperceel aangemerkt).

Overig ongebouwd

Dit betreft alle overige ‘losse grond’ en is feitelijk een veelsoortige subcategorie van gronden. Tot deze restcategorie behoren ook waterwegen en waterverdedigingswerken (dijken en sluizen).

Natuur

Natuur is wettelijk gedefinieerd als ongebouwde onroerende zaken waarvan de inrichting en het beheer geheel of nagenoeg geheel en duurzaam zijn afgestemd op het behoud of de ontwikkeling van natuur. Hieronder vallen gebieden als duinen, heidevelden, zandverstuivingen, moerassen, plassen, etc. Onder natuurterreinen worden volgens de wet mede verstaan bossen en open wateren met een oppervlakte van ten minste 1 hectare (artikel 116, onderdeel c, Waterschapswet). Voor de bepaling van de oppervlakte kan gebruik worden gemaakt van bijvoorbeeld de TOP 10 bestanden en de bodemgebruikskaarten van het CBS (zie de conversietabel op blz. 24).

Glasopstanden

Glasopstanden betreffen kassen die bedrijfsmatig worden aangevend voor de kweek of teelt van gewassen. Deze behoren tot de categorie gebouwd. De oppervlaktebepaling van de glasopstanden is van belang voor een eventuele tariefdifferentiatie.

Overig gebouwd

Dit betreft alle gebouwde onroerende zaken, exclusief de glasopstanden. Het totale gebouwd komt in feite overeen met de WOZ-objectafbakening.

1.4 Blad waarden

1.4.1 Watersysteemheffing

Het blauwe blad is het domein van de financieel deskundige. Voor dit blad moet van een aantal heffingscategorieën (typen grondgebruik) de waarde per hectare worden bepaald en ingevuld. Tevens vraagt dit blad om invulling van het aantal eenheden in de categorie “gebouwd“ en van i.e.’s en van v.e.’s, die uit de WOZ-taxatie en het belastingsysteem moeten komen. Verder zijn kengetallen nodig over het aantal huishoudens en het aantal inwoners per km².

Het detailniveau waarop de waardering van gronden voor de kosten-toedeling moet plaatsvinden is in het Waterschapsbesluit vastgelegd en conform die indeling in dit model opgenomen. Indien uw waterschap voor de kosten-toedeling op dit moment al gebruik maakt van de Methode Delfland bent u al enigszins bekend met deze indeling. Dat wat moet worden ingevuld betreft steeds de gemiddelde waarde binnen uw waterschapsgebied. Deze kan worden berekend door de totale waarde van een type grondgebruik te delen door het totale areaal daarvan. Het rechterdeel onder de kop 'deelgebieden met tariefdifferentiatie' kan blanco blijven als het waterschap geen differentiatie toepast en dat geldt ook voor het aantal eenheden 'glasopstanden' in cel C19. Hoewel glasopstanden door de gemeenten van de heffing van ozb zijn vrijgesteld, behoren deze tot de WOZ-objecten, waarvoor door de gemeente ook een waarde dient te worden vastgesteld.

Openbare landwegen (inclusief kunstwerken)

Voor de waarde van landwegen en spoorwegen is door Tauw een aparte taxatiewijzer met bijbehorende toelichting en rekenmodel ontwikkeld. In het rekenmodel dient u de gemiddelde vervangingswaarde ongecorrigeerd in te vullen; het rekenmodel corrigeert automatisch naar 75%.

Spoorwegen inclusief kunstwerken

Zie hiervoor bij 1.3. De waarde van eventuele vrij liggende trambanen en metrobanen dient te worden opgeteld bij de waarde van openbare spoorwegen. Deze zijn niet opgenomen in de waarde-eenheden van de Taxatiewijzer. Wellicht kan de gemeente hierover informatie verschaffen.

Agrarische gronden

De gemiddelden waarden van agrarische gronden kunnen worden ontleend aan de rapportage van de Dienst Landelijk gebied (DLG). Deze gegevens heeft u nodig om de totale waarde te kunnen berekenen. De gemiddelde waarde per hectare zal vermoedelijk tussen € 20.000 en € 50.000 bedragen. Het is naar verwachting niet nodig om subcategorieën van agrarisch gebruik te onderscheiden.

Bouwpercelen

De waarde per ha van bouwpercelen moet uit de WOZ-taxatie komen, maar dat is nog niet overal gangbare praktijk. Daarom is in dit blad indicatief een aantal waarden ingevuld, die indien beschikbaar door nauwkeuriger waarden kunnen worden overschreven.

Overige

De gemiddelde waarde van deze gronden wordt op grond van het Waterschapsbesluit fictief gesteld op de gemiddelde waarde van agrarische gronden binnen het waterschapsgebied. U hoeft deze waarde dan ook niet zelf in te vullen.

Natuur

De gemiddelde waarde van deze gronden bedraagt op grond van het Waterschapsbesluit 20% van de waarde van agrarische gronden. U hoeft hier dan ook zelf niets in te vullen.

Glasopstanden

Zoals eerder aangegeven wordt deze cel alleen ingevuld als uw waterschap tariefdifferentiatie voor kassen toepast. Het gaat om het aantal WOZ-eenheden van € 2.500.

Gebouwd

Hier dient het totaal aantal eenheden van € 2.500 WOZ-waarde van alle woningen en niet-woningen (inclusief glasopstanden) te worden ingevuld. Overigens moet hierbij worden opgemerkt dat in 2009 naar verwachting het tarief van de categorie gebouwd zal worden uitgedrukt in een percentage van de individuele woz-waarde.

Aandeel woningen in gebouwd

Hier wordt het percentage eenheden van € 2.500 WOZ-waarde opgenomen dat woningen uitmaken van het in cel C21 opgenomen totaal aantal waarde-eenheden.

Ingezetenen

Achtereenvolgens worden hier vermeld:

- het aantal huishoudens dat in de watersysteemheffing wordt betrokken (dit aantal zal veelal overeenkomen met het aantal huishoudens dat momenteel in de omslag voor het waterkwantiteitsbeheer wordt betrokken); en
- de bevolkingsdichtheid in aantal inwoners per km².

1.4.2 Zuiveringsheffing

Het gaat hier steeds om het aantal v.e.'s waarvoor de (indirecte) lozers op de riolering en zuiveringstechnische werken in de zuiveringsheffing worden betrokken en derhalve niet om de directe lozingen op oppervlaktewater.

Forfaitbedrijven

Hier gaat het om het totaal aantal v.e.'s van de forfaitbedrijven (1 en 3 v.e.), die indirect worden geloosd.

Tabelbedrijven

Hier gaat het om (indirecte) lozingen van de tabelbedrijven.

Meetbedrijven

De indirecte lozingen van meetbedrijven in v.e.'s 2008, dus de 136 g CZV-definitie. Ten behoeve van de berekening worden deze v.e.'s door het rekenmodel automatisch omgerekend naar het nieuwe v.e. getal.

Woonruimte

Spreekt voor zich (let wel: alleen indirecte lozingen).

1.4.3 Verontreinigingsheffing

Hier gaat het om het totaal aantal ve's direct lozend op oppervlaktewater. Ook hier geldt dat wat betreft de v.e.'s de huidige 136 g CZV-definitie moet worden gehanteerd en dat het rekenmodel deze waardes automatisch omrekent naar nieuwe ve-getallen.

Huishoudens

Het gaat hier om het aantal v.e.'s van afvalwater afkomstig van huishoudens dat direct op eigen water van het waterschap wordt geloosd.

Overstorten en bedrijven

Het gaat hier om het aantal v.e.'s van afvalwater dat direct op water van het waterschap wordt geloosd. Dit afvalwater kan afkomstig zijn forfait-, tabel- of meetbedrijven. Lozingen vanuit (gemeentelijke) riooloverstorten kunnen in de heffing worden betrokken. Er vindt hierover echter nog een discussie plaats in het kader van de parlementaire behandeling van de Waterwet, maar wij gaan er vooralsnog van uit dat deze heffing een facultatieve bevoegdheid betreft. Er zou kunnen worden uitgegaan van een gemiddelde vervuilingsswaarde van 3 v.e. per overstort.

Effluent rwzi's buurwaterschappen

Het kan voorkomen dat rwzi's van andere waterschappen op uw oppervlaktewater lozen. De vervuilingsswaarde van deze directe lozingen dient hier te worden ingevuld.

Lozingen rwzi's op rijkswater

Hier dient u in te vullen het aantal v.e.'s dat uw rwzi's lozen op rijkswater.

1.5 Blad begroting

Het bruine blad vraagt om invulling van de bedragen, die volgens de begroting van het waterschap door de heffingen moeten worden opgebracht. Er wordt nog uitgegaan van de "oude" begrotingscategorieën zoals die tot en met het jaar 2008 gelden. Het gaat om de totale bruto-belastingopbrengsten, dat wil zeggen de bedragen die via belastingheffing in rekening worden gebracht en waarbij derhalve reeds rekening is gehouden met dotaties/onttrekkingen aan reserves, oninbaarverklaringen en kwijtscheldingen.

Belastingopbrengst waterkeringszorg 'oud'

Spreekt voor zich.

Belastingopbrengst kwantiteitsbeheer 'oud'

Spreekt voor zich.

Belastingopbrengst verontreinigingsheffing 'oud'

Dit betreft de totale bruto-belastingopbrengst die momenteel via de verontreinigingsheffing in rekening wordt gebracht bij resp. huishoudens en bedrijven inclusief de kosten van de rijksheffing.

Rijksheffing 'oud'

Dit is het bedrag dat uw waterschap momenteel aan rijksheffing betaalt, omdat uw r.w.z.i.'s lozen op rijkswater.

Heffing door eigen lozing op water van andere waterschappen

Het gaat hier om het bedrag dat uw waterschap verwacht te moeten gaan betalen aan andere waterschappen omdat uw rwzi's op water lozen dat bij deze andere beheerders in beheer is.

Aandeel belastingopbrengst passief kwaliteitsbeheer

Hier dient u in te vullen: het aandeel van de belastingopbrengst van het passieve waterkwaliteitsbeheer ten opzichte van de totale belastingopbrengst van het waterkwaliteitsbeheer. U dient dit in een percentage uit te drukken op basis van de situatie bij uw eigen waterschap. Ter indicatie geldt dat in het landelijke rekenmodel van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat destijds is uitgegaan van de toerekening van de volgende componenten van het waterkwaliteitsbeheer naar het passief waterkwaliteitsbeheer:

• Planvorming	80%
• Inrichting en onderhoud watersystemen	100%
• Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken (incl. afhaaksubsidies)	0%
• Vergunningverlening en handhaving keur	100%
• Beheersing van lozingen (o.a. Wvo-vergunningverlening en handhaving)	50%
• Heffing en invordering	10%
• Bestuur en externe communicatie	50%

Tarief rijksheffing

Voor lozingen van eigen rwzi's op rijkswater geldt een reductie van 50% in de rijksheffing en voor lozingen op eigen water geldt voor de eigen heffing een vrijstelling (artikelen 18, vijfde lid en artikel 24, tweede lid, Wvo). Waarschijnlijk gaat voor de rijksheffing een tarief van € 35,50 gelden. Dit tarief is dan ook in dit model opgenomen. Indien later blijkt dat een ander tarief gaat gelden, dan kan men zelf dat andere tarief invullen. Het model houdt al rekening met de reductie van 50%.

1.6 Blad tarieven

Het gele blad is het domein van het bestuur. Dit blad genereert na invulling van de drie voorafgaande bladen in kolom D de uiteindelijke kostentoedeling als percentage van de begrote opbrengst van de watersysteemheffing. De percentages worden beïnvloed door onder andere het percentage van de kostentoedeling voor de categorie ingezetenen. Op basis van deze kostentoedelingspercentages en de begrote opbrengst worden de tarieven gegenereerd. Het rechterdeel onder de kop “deelgebieden met tariefdifferentiatie” kan blanco blijven als het waterschap geen differentiatie toepast.

Ingezetenentaandeel (cel D16)

Het tarief voor de ingezetenenomslag wordt in belangrijke mate bepaald door de toedeling van de kosten van het watersysteembeheer aan de ingezetenen. Het kostenaandeel van de ingezetenen is afhankelijk van de inwonerdichtheid (artikel 120, tweede lid, Waterschapswet). Binnen een bandbreedte van 10% heeft het waterschap beleidsvrijheid. Een waterschap moet met behulp van het volgende overzicht een kostenaandeel voor de ingezetenen bepalen.

Inwonerdichtheid

aantal inwoner/km²	Percentage
< = 500	20-30
> 500 >= 1.000	31-40
> 1.000	41-50

Het algemeen bestuur kan de percentages 30, 40 en 50 uit de drie groepen in bijzondere omstandigheden verhogen tot respectievelijk 40, 50 en 60% (artikel 120, derde lid, Waterschapswet). In feite ontstaat hierdoor een beleidsvrijheid binnen een bandbreedte van 20%.

Het ingezetenentaandeel staat initieel op 25% en kan binnen de door de wet gestelde grenzen worden veranderd.

Percentage voor de verontreinigingsheffing (cel D26)

De verontreinigingsheffing als hier bedoeld is uitsluitend de heffing op de directe lozingen (niet te verwarren met de huidige verontreinigingsheffing of Wvo-heffing die van toepassing is op zowel directe als indirecte lozingen). De wet laat het waterschap binnen een bandbreedte vrij in de keuze van de hoogte van het tarief van de heffing op directe lozingen. De toegestane bandbreedte is gerelateerd aan het tarief van de zuiveringsheffing (50 tot 100%). U dient hier in te vullen welk percentage uw waterschap kiest (zie artikel 22, vierde lid, Wvo). De hoogte van het tarief van de zuiveringsheffing is dus mede afhankelijk van de hoogte van het tarief van de verontreinigingsheffing. In het model is deze afhankelijkheid rekenkundig opgelost.

Het percentage voor de verontreinigingsheffing staat initieel weliswaar op 50%, maar wellicht kan dit percentage beter worden gewijzigd in 100%, aangezien het goed denkbaar is dat deze keuzemogelijkheid binnenkort door middel van een Veegwet zal worden geschrapt. Dit hangt samen met de onvoorziene vrijstelling van effluentlozingen van rwzi's op eigen water, die bij amendement in de wet is opgenomen.

1.7 Blad profielen

Het blad “profielen” genereert na invulling van vier voorafgaande bladen automatisch de lastendruk van een vijftal standaard profielen van huishoudens en bedrijven en een overzicht van de heffingsbijdrage van een aantal categorieën. De gebruiker kan in dit blad zelf niets invullen. De naam van het waterschap wordt automatisch overgenomen uit het blad resultaat, wat handig is als men dit blad wil afdrukken. Ook is dit blad geschikt voor de jaarlijkse vergelijking tussen de waterschappen.

1.8 Blad hulptabel

Het blad “hulptabel” bevat een viertal hulptabellen die de gebruikte formules eenvoudiger en minder foutgevoelig maken. De gebruiker kan in dit blad zelf niets invullen.

1.9 Tariefdifferentiatie

Er zijn twee groepen van tariefdifferentiatie. De eerste groep is alleen van toepassing in een deelgebied en betreft buitendijks gebied, waterbergingsgebied en bemalen gebied. Waar bemalen gebied en bergingsgebied elkaar overlappen ontstaat een extra deelgebied met tariefaccumulatie. Het rekenmodel houdt hier rekening mee. De tweede groep geldt voor het gehele heffingsgebied van het waterschap en betreft verharde landwegen en glasopstanden (kassen).

Voor het toepassen van tariefdifferentiaties moeten in een aantal bladen van het rekenmodel aanvullende gegevens worden ingevuld. Dit wordt hieronder per blad kort toegelicht.

- Het blad ‘resultaat’ genereert na invulling van het volledige rekenmodel automatisch alle tarieven met vermelding van de gekozen percentages voor de differentiaties. De gebruiker hoeft hier zelf geen aanvullende informatie te geven.
- Het blad ‘oppervlakte’ vergt het meeste werk bij toepassing van differentiatie voor deelgebieden. Per deelgebied moeten in de betreffende kolom de oppervlakten per categorie worden ingevuld. Uiteraard vergt het verkrijgen van deze oppervlakten de meeste inspanning. Meer details daarover zijn te vinden in de eerder genoemde Geowijzer (hoofdstuk 2).

- Het blad ‘waarde’ vraagt voor differentiatie om het aantal eenheden ‘glasopstanden’ en ‘gebouwd’ voor het betreffende deelgebied. En voor het gehele heffingsgebied moet alsnog het aantal eenheden ‘glasopstanden’ worden ingevuld. Die moeten uit de WOZ-administratie komen, maar in de praktijk worden glasopstanden niet altijd meegenomen.
- Het bruine blad ‘begroting’ vraagt geen aanvullende informatie. Immers, door tariefdifferentiatie verandert de totaal begrote opbrengst niet, maar worden de lasten alleen anders verdeeld.
- In het blad ‘tarief’ kunnen – door of namens het Bestuur – de gewenste tariefdifferentiaties worden ingevuld, mits vooraf in de bladen ‘oppervlakte’ en ‘waarde’ de daarvoor bestemde kolommen zijn ingevuld. De gele velden met de percentages zijn beveiligd tegen invulling buiten de wettelijk toegestane bandbreedten. Voor de categorieën ‘ongebouwd’, ‘natuur’ en ‘gebouwd’ wordt steeds hetzelfde percentage voor de differentiatie toegepast. De ‘natuur’ kan van differentiatie worden uitgezonderd door in het gele veld I16 ‘nee’ in te vullen. U wordt geadviseerd dit te doen, aangezien dit één van de aanbevelingen betreft van de Unie Handreiking tariefdifferentiatie.
- Het blad ‘profielen’ genereert nu ook de lastendruk en opbrengsten voor het gehele heffingsgebied na toepassing van de tariefdifferentiatie(s). Ter vergelijking blijven de waarden zonder differentiatie staan in de kolom ‘basis’. Overigens staan de opbrengsten per categorie in de deelgebieden in het blad ‘tarief’ vermeld, direct naast de betreffende tariefkolom. De gebruiker kan in het blad ‘profielen’ zelf niets invullen.
- Het blad ‘hulptabel’ speelt een belangrijke rol in de berekening van de differentiaties, maar de gebruiker kan in dit blad zelf niets invullen.

1.10 Rubricering

De kostentoedeling geeft per categorie alleen de totale waarde voor het gehele heffingsgebied en een deels fictieve waarde voor de deelgebieden. Voor de feitelijke heffing is vervolgens een rubricering nodig waarin per perceel of deel daarvan wordt bepaald tot welke categorie deze behoort. Zonder differentiatie hoeft dit alleen voor de categorieën ‘ongebouwd’, ‘natuur’ en ‘gebouwd’.

Bij toepassing van tariefdifferentiatie voor ‘wegen’ en/of ‘glasopstanden’ is dat voor die categorieën ook nodig. Dit is een zeer arbeidsintensief karwei, dat bovendien jaarlijks moet worden bijgehouden. Nagegaan moet worden of de kosten hiervan opwegen tegen de mogelijk rechtvaardiger verdeling van de lasten.

2 Geowijzer

De voorliggende Geowijzer behandelt de bronnen, de categorieën en de werkwijze die nodig zijn om het blad ‘oppervlakte’ van het Rekenmodel belastingstelsel 2009 in te vullen. Deze oppervlakten worden berekend door middel van de GIS-module kostentoedeling (zie ‘Uniestick’).

2.1 Bronnen

Voor het bepalen van de oppervlakten dienen minimaal de volgende GIS-bestanden van het heffingsgebied van het waterschap in shape-formaat aanwezig te zijn:

- Digitale grens van het gehele heffingsgebied.
- WEGDEEL_VLAK uit de levering TOP10NL van het Kadaster.
- WEGDEEL_LIJN uit de levering TOP10NL van het Kadaster.
- BBG2003 (Bestand BodemGebruik) van het Centraal Bureau voor Statistiek, op basis van TOP10Vector. Het Bestand Bodemgebruik is gratis verkrijgbaar voor licentiehouders van Top10Vector en aan te vragen bij het Kadaster. Bij dit bestand hoort een handleiding met de naam: “PRODUCTBESCHRIJVING Bestand Bodemgebruik 2003”.
- Voor een goede controle op het resultaat is ook gewenst: Oppervlakte per WOZ-categorie (uit het belastingsysteem of door een GIS-overlay van WOZ-bestand en digitale kadastrale kaart).

Bij toepassing van tariefdifferentiatie voor deelgebieden is verder nodig:

- Digitale grens per deelgebied in shape-formaat.
- Voor nader onderzoek in testgebieden zijn de digitale kadastrale kaart en luchtfoto’s onmisbaar.

2.2 Categorieën

De conversietabel op blz. 24 geeft een overzicht van alle (sub)categorieën waarvan de oppervlakte ingewonnen moet worden. Bij gebruik van bovenstaande bronnen gelden de volgende bijzonderheden:

- TOP10NL geeft van de wegen alleen het verharde oppervlakte weer, terwijl het Waterschapsbesluit een ruimere definitie hanteert: ‘Delen van het kadastrale perceel buiten de rijbanen, die dienstbaar zijn aan het verkeer over de weg, worden tot de weg gerekend’. Hierbij moet men denken aan wegbermen, groenstroken in en langs opritten en klaverbladen, geluidswallen en bermsloten. Met een vermenigvuldigingsfactor wordt het verharde oppervlakte omgerekend naar de totale oppervlakte die de weg inneemt. De in het rekenmodel gehanteerde waarden voor deze factor zijn gebaseerd op een bronnenonderzoek door Tauw (Handboek wegontwerp).

- Zowel TOP10NL als BBG2003 geven de toestand weer tot 2003. Voor belangrijke wijzigingen sindsdien (een Betuwelijn, A73 Zuid in Limburg) dient deze informatie zelf uit andere bronnen te worden aangevuld. In dat geval zou moeten worden uitgegaan van de situatie 1 januari 2007.
- Het Waterschapsbesluit spreekt van openbare water-, land- en spoorwegen, maar zowel TOP10NL als BBG2003 kennen geen onderscheid tussen openbaar en niet-openbaar. Het verschil is echter naar verwachting in het kader van de kostentoedeling verwaarloosbaar.
- Het Waterschapsbesluit noemt bij de spoorwegen ook de tram- en metrolijnen. Deze zitten echter niet in TOP10NL of in BBG2003 en er is ook geen ander landelijk bestand van bekend. Daarom zijn de tram- en metrolijnen nu niet als categorie meegenomen. Het waterschap zal in voorkomende gevallen deze informatie zelf moeten achterhalen (bijvoorbeeld bij de gemeente) en deze meenemen.
- Het onderscheid tussen openbare waterwegen en open water als natuur is mogelijk soms lastig te bepalen. Er is geen landelijk bestand bekend van alle vaarroutes met betonning. Voor de grote rivieren en kanalen is dit naar verwachting eenvoudiger, dan voor bijvoorbeeld vaarroutes op plassen en meren.
- De ligging en oppervlakte van bouwpercelen kunnen volgens het Waterschapsbesluit uit onder andere bestemmingsplannen worden ontleend en de waarde uit de WOZ, maar in de praktijk zijn deze gegevens mogelijk niet altijd goed te achterhalen.

De bovengenoemde tekortkomingen zijn relatief klein en verdeeld over alle drie categorieën ‘ongebouwd’, ‘natuur’ en ‘gebouwd’, waardoor dit naar verwachting van betrekkelijk weinig invloed is op de onderlinge verhouding. Nader onderzoek in representatieve testgebieden kan dit vermoeden bevestigen.

2.3 Werkwijze

Om het blad ‘oppervlakte’ te kunnen invullen, moet eerst de GIS-module worden geïnstalleerd en in werking gesteld. Hoe dat gaat wordt uitvoerig beschreven in de bijbehorende handleiding. Het is raadzaam vooraf het hoofdstuk ‘Probleemoplossing en tips’ te raadplegen.

De door de GIS-module gegenereerde oppervlakten kunnen als volgt worden overgebracht naar het rekenmodel:

- open het bestand ‘resultaten_totalen.dbf’ met Excel en kopieer het bereik C1 tm C16;
- open het rekenmodel en ga met de cursor naar veld E35 in het blad ‘oppervlakte’;
- kies in de menubalk: Bewerken > Plakken Speciaal > waarden.

Deze waarden worden vervolgens automatisch ook in de groene velden van de kolommen daarboven gezet. Wil men een oppervlakte handmatig wijzigen, bijvoorbeeld omdat men uit andere bron nieuwere waarden heeft, dan kan men de waarden in de groene velden overschrijven. Daarbij gaan wel de onderliggende formules verloren, die de koppeling met de hulpvelden verzorgen. Dit heeft echter geen invloed op de verdere werking van het rekenmodel. Voor de volledigheid wordt in veld E19 ook gevraagd om de totale oppervlakte van alle bebouwde percelen. Dit kan verkregen worden uit het belastingsysteem of uit een koppeling in een GIS-programma tussen de perceelsnummers uit WOZ en de oppervlakte in de digitale kadastrale kaart. Vanwege de diversiteit in belastingsystemen bij de waterschappen was het niet mogelijk deze functionaliteit in de GIS-module op te nemen.

Vervolgens wordt in veld C27 gevraagd om de totale oppervlakte van het heffingsgebied, te bepalen uit het eerder genoemde bestand met de grens van het waterschap. Hoewel het Waterschapsbesluit weinig ruimte biedt voor vrijstellingen, kan tot slot een eventuele oppervlakte hiervan in veld C28 worden ingevuld. Omdat voor de oppervlaktebepaling bestanden uit diverse bronnen zijn gebruikt, zal de som hiervan in veld E20 in de regel niet exact overeenkomen met de oppervlakte uit C27. Het verschil heet de 'sluitfout' en die is relatief en absoluut berekend in veld D30 resp. E30. Men dient zelf te beoordelen in hoeverre de hoogte van de sluitfout aanvaardbaar is. Wanneer de velden C27 en E20 niet zijn ingevuld, kan aan de sluitfout geen zinnige betekenis worden ontleend. Dit heeft echter geen invloed op de verdere werking van het rekenmodel. De verwachting bestaat dat een deel van de sluitfout zal worden bepaald door een minder nauwkeurige oppervlaktebepaling van de categorie Gebouwd.

Bij toepassing van tariefdifferentiatie moet voor ieder deelgebied de GIS-module opnieuw 'gedraaid' worden. Daarvoor moet uiteraard het deelgebiedbestand in de betreffende map worden geplaatst en het bestand 'kostentoedeling.ini' worden aangepast. Bij het uitvoeren worden eerder berekende resultaten overschreven. Het is dus zaak deze vooraf in een andere map veilig te stellen.

De door de GIS-module gegenereerde oppervlakten kunnen op de eerder genoemde wijze worden overgebracht naar de kolom van het betreffende deelgebied in het blad 'oppervlakte'. Aanvullend wordt gevraagd om de oppervlakte van alle bebouwde percelen binnen het deelgebied en die van het deelgebied zelf. Per deelgebied wordt een sluitfout gegenereerd.

Alle deelgebieden kunnen elkaar in theorie overlappen, maar alleen een overlap van bemaalen gebieden en bergingsgebieden wordt als waarschijnlijk gezien. Daarom voorziet het rekenmodel in de mogelijkheid binnen deze overlap de benodigde oppervlakten in te vullen en daarmee de tarieven te bepalen.

De oppervlakten die nodig zijn voor differentiatie van wegen en glasopstanden komen standaard uit de GIS-module en vragen dus geen extra handelingen.

2.4 Conversietabel

In de hierna opgenomen tabel is een vertaling gemaakt van de definities van diverse (sub)categorieën grondgebruik uit de regeling naar de diverse bronnen en broncodes. Deze codes zijn gehanteerd in de GIS-module.

Conversietabel: benodigde gegevens en hun bronnen

	categorie	Bron
A	Ongebouwd	
A1	Openbare landwegen	
	A1.1 autosnelwegen	TOP10NL wegdeel_vlak
	A1.2 hoofd- en regionale wegen	TOP10NL wegdeel_vlak
	A1.3 lokale wegen en wegen binnen de bebouwde kom	TOP10NL wegdeel_vlak
	A1.4 overige verharde wegen	TOP10NL wegdeel_vlak + wegdeel_lijn
A2	Agrarische gronden	BBG2003
A3	Openbare spoorwegen	BBG2003
A4	Bouwpercelen	bestemmingsplan of WOZ
A5	Overige	
	A5.1 openbare waterwegen	BBG2003
	A5.2 park en plantsoen	BBG2003
	A5.3 bos en open water < 1ha	BBG2003
	A5.4 onverharde wegen	TOP10NL wegdeel_lijn
	A5.5 waterverdedigingswerken	
B	Natuur	
B1	bos > 1 ha	BBG2003
B2	Droge natuurterreinen	BBG2003
B3	Natte natuurterreinen	BBG2003
B4	Open wateren > 1 ha	BBG2003
C	Gebouwd	
C1	Glasopstanden	BBG2003
C2+3	Overige gebouwde WOZ-objecten	WOZ
D	Ingezetenen	
	Huishoudens	
	Inwoners per km ²	
	Tarief differentiatie	
E	Buitendijks gebied	waterschap
F	Waterbergingsgebied	waterschap (legger)
G	Bemalen gebieden	waterschap (peilbesluit?)
H	rest gebied (ex differentiatie E F G)	GIS-analyse
O	Overlap tussen F en G	GIS-analyse
X	Heffingsgebied	
X1	Beheersgebied waterschap	waterschap/provincie
X2	Vrijgestelde gebieden (eigendommen waterschap)	waterschap/provincie
		= oppervlakte te bepalen met GIS-module

